

ELŐSZÓ

Ez a kis füzet első h iradás arról a munkáról, amelyet a tanulók irányító értékelése elnevezésű témakörben végzünk. Célunk az, hogy olyan eszközöket és módszereket dolgozzunk ki, amelyek hozzájárulhatnak a pedagógiai tevékenység hatékonyságának a fejlesztéséhez, a minősítő értékelés /azon belül az osztályozás/ eg yéduralmának a fölszámolásához, egy szóval a köznevelés korszerősítéséhez.

Az előmunkálatok, amelyek az 1965/75 között elvégzett kutatási program tapasztalataira épültek, arra a következtetésre vezettek, hogy a munkát két ágon kell végezni.

A világnézet alapvető összetevői, a jellembeli tulajdonságok, az erkölcsi szokások, a képességek, a jártasságok, a készségek mindegyike sok éves fejlődés eredménye. Ezeket a tulajdonságokat nem lehet tanóráról-tanórára értékelni, de még témánként sem. Ezek az összes tantárgy, a teljes nevelési folyamat hatásaként fejlődnek. Ezért fejlődésük segítése, irányítása érdekében olyan értékelési eszközöket kell kidolgozni, amelyek segítségével megismernetjük a tulajdonságok fejlődési folyamatát a tanulók populációjában attól a ponttól, amikor még csak néhány tanulóra jellemző az adott tulajdonság teljes elsajátítása, addig a pontig, amig tulnyomó többségükben a teljes elsajátítás szintjén működőképesé válik. Az ilyen értékelő eszköz a teljesen kifejlett tulajdonsághoz viszonyítva mutatja az adott tanuló, gyermek által elért szintet, fejlettségi fokot, amelynek ismeretében a fejlesztés további feladatai egyénre szabottan megállapíthatók, a tennivalók a cél /a kifejlett tulajdonság működési kritériumai/ alapján a tanulóval közösen megtervezhetők.

Ilyen eszközökre példaként az Alsó tagozatos szöveges feladatbank c. könyvet /Nagy-Csáki, 1976./ és az "5-6 éves gyermekeink iskolakészültsége" című /az Akadémia Kia-

dónak most leadott/ könyvet említjük.

Uj kutatási programunkban a kötelező iskola végpont-jára koncentrálnjuk a figyelmünket. Olyan eszközöket kívánunk kidolgozni, amelyek segítségével a kilépésig lejátszódó fejlődési folyamat, a kilépő korosztályok által elért szint megmutatható, és amelyek ennek következtében az egyes tanulók fejlődési folyamatának a tudatosabb irányítását segíthetik elő.

A kutatás másik ága az időleges tudás /lásd erről a jelen füzet első írását/ teljes elsajátítási folyamatának az irányítását hivatott szolgálni. A tanóráról-tanórára, a témakénti, tematikus egységenkénti ismeretelsajátítás a fenti-ekben jelzett tulajdonságok irányító értékelésétől lényegileg eltérő problémákat vet föl.

Az a kutatás, amelynek az előkészületeiről ez a könyvecske beszámol, ebbe a másodikként említett ágba tartozik. Ezen belül egy sajátos megoldást képvisel. A célunk természetesen nem az, hogy eszközöket gyártsunk, hanem az, hogy az alkalmas eszköztípusokat kikísérletezzük, készítésük és használatuk módszereit kidolgozzuk és közreadjuk.

A pedagógiai értékelés fejlesztésével kapcsolatban több intézményben folynak kutatások. Ezek többsége hasonló problémák irányába mozog. Ugy tűnik, hogy az irányító értékelés alkalmas fogalmi keretül szolgálhat a munkák koordinálására, amire a kutatók készsége is adott.

E füzet tanulmányai - mint említettük - egy nagyobb kutatás előkészítő munkálatairól számolnak be. A bevezető írás ezért inkább kutatási tervtanulmány.

Nem az eredményekről, hanem az előmunkálatok alapján megfogalmazható koncepcióról, hipotézisekről, kutatási feladatokról szól.

A többi tanulmány az adott tantárgyra vonatkozó alkalmazási lehetőségekről, a problémafeltáró kísérletek tapasztalatairól ad számot. E tapasztalatok birtokában vált és válik nyilvánvalóvá, hogy milyen munkákat kell elvégeznünk.

Mindebből jól látható, hogy ezek az írások a kutatásban résztvevők, a hasonló területen dolgozók és az illetékes

vezetők számára készültek. Érezhető bennük az utkeresés: ahogyan a meglévő, szokásos megoldások között keresik helyüket az irányító értékelés eszközei és módszerei.

Kérjük az olvasót, hogy ezeket az írásokat ne a szokásos értelemben vett tanulmányoknak tekintse, hanem céljaink, terveink, problémáink felmutatási szándékának.

Szeged, 1977. október

Dr. Nagy József